

De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum: Zeist, 12 april 2021
Kenmerk: 21004/ME/ev
Betreft: **bijdrage MantelzorgNL formatieproces**

Geachte heer Tjeenk Willink,

In het kader van de verkenning, de aanstaande onderhandelingen over de formatie en het nieuwe regeerakkoord, breng ik u graag het belang van een betere positie van mantelzorgers onder de aandacht.

Mantelzorg hoort bij het leven. Het komt vroeg of laat op ieders pad. En het beroep dat gedaan wordt op mantelzorgers zal de komende jaren alleen maar groeien. Voor de toekomst van de zorg in Nederland blijft de inzet van mantelzorgers van groot belang. Meer mensen worden zorgbehoevend, terwijl het tekort aan zorgprofessionals groeit en het potentieel aan mantelzorgers afneemt. Een grote uitdaging die van ons allen inzet zal vergen.

Naar schatting waren er in 2019 zo'n 5 miljoen mensen op enig moment als mantelzorger actief.¹ In dat jaar besteedden alle mantelzorgers samen ongeveer 1,5 miljard uren aan onbetaalde zorg voor een naaste. Mantelzorg is daarmee een onmisbare aanvulling op de professionele zorg. Mantelzorg voorziet dus in een grote behoefte. Van mantelzorgers wordt nu echter (te) veel gevraagd.

Om op een gezonde manier te kunnen mantelzorgen, vragen wij van de nieuwe regering het volgende:

1. Zet in op preventie

Mantelzorgers zijn veel te laat in beeld, waardoor ze niet tijdig weten op wat voor ondersteuning ze kunnen rekenen. Ze trekken vaak pas aan de bel als ze het zorgen echt niet meer volhouden en hun hele leven beheerst. Van alle mantelzorgers voelt 9,1% zich zwaar belast (460.000 mantelzorgers).² Hetzelfde onderzoek toont aan dat een steeds groter aantal mantelzorgers met respijtzorg overbelast is. Dit kan betekenen dat er minder sprake is van preventieve inzet om overbelasting tegen te gaan.

¹ Blijvende bron van zorg, SCP (2020), www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/12/09/blijvende-bron-van-zorg

² Idem

³ De maatschappelijke waarde van mantelzorg, een maatschappelijke kosten-baten analyse, Ecorys (2021) www.mantelzorg.nl/nieuws/waarde-van-mantelzorg-is-22-miljard-per-jaar

Als mantelzorgers niet beschikbaar zouden zijn, moet de zorg door anderen (zoals professionals) overgenomen worden met bijbehorende kosten. Onderzoek toont aan dat de vervangingswaarde in dat geval 70% tot 100% hoger is.³ Het is dus van groot maatschappelijk en persoonlijk belang om te voorkomen dat mantelzorgers uitvallen.

Wij doen daarom een dringende oproep aan de nieuwe regering dat ze partijen zoals gemeenten en verzekeraars stimuleren om te investeren in vroegtijdige ondersteuning van mantelzorgers. En in het bijzonder respijtzorg, dat tijdig en op maat beschikbaar moet zijn. Dat zorgt ervoor dat mantelzorgers op een duurzame en gezonde manier kunnen zorgen op een manier die bij hun leven past.

2. Erken de positie van mantelzorgers

De positie van mantelzorgers wordt te weinig erkend. Als collectief en als individu. Om die positie te borgen, moet de positie van mantelzorgers in alle relevante wetten worden verankerd, zoals de Wlz, Zvw en de jeugdwet. De mantelzorger krijgt hiermee een volwaardige rol als partner in de zorg. Dit draagt eraan bij dat mantelzorgers vanuit een erkende positie meebeslissen over zaken die hen raken.

Collectieve erkenning moet er aan bijdragen dat onnodige drempels en belemmeringen worden weggenomen. Het wordt mantelzorgers op dit moment door bepaalde wetten juist moeilijker gemaakt voor iemand te zorgen, dan dat het ondersteund wordt. Dat moet anders.

De kostendelersnorm is één van de obstakels waardoor iemand met een bijstandsuitkering die ervoor kiest samen te wonen met degene voor wie hij/ zij zorgt financieel wordt gestraft. Het is ten eerste de vraag of de kostenbesparing die de overheid denkt te behalen wel gehaald wordt. Mantelzorgers zullen nu doelbewust niet gaan samenwonen, vanwege de kostendelersnorm. Zaken als hogere zorgkosten, en het beroep op de huurtoeslag door zelfstandig blijven wonen, worden niet meegenomen in de begrotingscijfers. Het zijn indirecte effecten van deze norm. De kostendelersnorm moet dus zo snel mogelijk van tafel.

Meer erkenning moet er ook toe leiden dat werk en mantelzorgtaken beter met elkaar gecombineerd kunnen worden. Het aantal werkende mantelzorgers zal de komende jaren alleen maar toenemen. Nu is het al zo dat 1 op de 4 werknemers werk en mantelzorg combineert. De meesten gaat dat goed af, maar een deel heeft het zwaar.

Duurzame inzetbaarheid van werknemers neemt de komende jaren aan belang toe. Werkgevers moeten - nog meer - geholpen worden met het bespreekbaar maken van mantelzorg, met maatwerkoplossingen en verlofregelingen. Uitgangspunt is het gedeelde belang, namelijk duurzame inzetbaarheid van werknemers die mantelzorgtaken hebben. In analogie met het ouderschapsverlof zou er een verplichting moeten komen voor werkgevers om maatwerkoplossingen te bieden, met inachtneming van het ondernemingsbelang.

3. Oormerk de gemeentebudgetten voor mantelzorgondersteuning

Collectieve erkenning moet er ook toe leiden dat er geïnvesteerd wordt in het versterken en verbeteren van de ondersteuning van de mantelzorg. Het moet duidelijk zijn wat je als mantelzorgers kunt verwachten. De beleidsvrijheid van gemeenten heeft er toe geleid dat er grote verschillen ontstaan tussen gemeenten. Het is onbekend hoeveel budget gemeenten daadwerkelijk besteden aan ondersteuning van mantelzorg, omdat het budget niet traceerbaar is. Het is ook onduidelijk hoeveel budget een gemeente nodig heeft, en we zien in de praktijk dat het budget makkelijk aangewend kan worden om algemene tekorten te verlagen.

Oormerken hoeft niet te betekenen dat de beleidsvrijheid verdwijnt. Het oormerken kan op het niveau van de acht vraaggebieden⁴ gebeuren, waarbij iedere gemeente een bepaald basispakket kan aanbieden, rekening houdend met de specifieke context. Dan weten mantelzorgers wat ze kunnen verwachten van hun gemeente en blijft de ondersteuning van mantelzorgers in de gemeente gewaarborgd. Wanneer mantelzorgers goed ondersteund worden houden ze de zorg langer vol, zodat hun naasten langer thuis kan blijven wonen.

Tot slot

Het onderzoek van Ecorys 'De maatschappelijke waarde van mantelzorg'⁵ laat zien dat de maatschappelijke kosten van mantelzorg in Nederland 22 miljard euro per jaar bedraagt. Dat is de opgetelde inzet van uren en out-of-pocket kosten. Dit is een ongelooflijke maatschappelijke investering die dag in en dag uit gedaan wordt door de bijna 5 miljoen mantelzorgers in ons land. Door tijdige (integrale) ondersteuning, collectieve erkenning en het oormerken van lokale budgetten kan het nieuwe kabinet eraan bijdragen dat mantelzorgers op een toekomstbestendige wijze bijdragen aan de zorg voor hun naasten.

Wij wensen u alle succes toe in de formatie en hopen dat u onze punten meeneemt hierin. Als er naar aanleiding van onze inbreng nog vragen zijn, zijn wij uiteraard bereid in gesprek te gaan hierover.

Met vriendelijke groet,

Liesbeth Hoogendijk
Bestuurder

⁴ Samen sterk voor mantelzorg, rapport over vroegtijdige ondersteuning van mantelzorgers in Nederland, VWS et al (2020), pag. 13 [Samen sterk voor mantelzorg | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

⁵ De maatschappelijke waarde van mantelzorg, een maatschappelijke kosten-baten analyse, Ecorys (2021) [Waarde van mantelzorg is 22 miljard per jaar - MantelzorgNL](#)